

**Міністерство освіти і науки України
Рада молодих учених Уманського НУС**

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ
УЧЕНИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ**

**Сільськогосподарські, економічні, біологічні,
технічні та загальноосвітні науки**

Умань – 2024

УДК 001.8:63
М 58

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою Радою Уманського національного університету садівництва
(протокол № 7 від 30 травня 2024 року)*

Редакційна колегія:

НЕПОЧАТЕНКО Олена – доктор екон. наук, професор, (відповідальний редактор); **КАРПЕНКО Віктор** – доктор с.-г. наук, професор, (заступник відповідального редактора); **БАЛАБАК Анатолій** – доктор с.-г. наук, професор; **ГОСПОДАРЕНКО Григорій** – доктор с.-г. наук, професор; **ЄЩЕНКО Володимир** – доктор с.-г. наук, професор; **ЗАМОРСЬКА Ірина** – доктор техн. наук, професор; **ЗАМОРСЬКИЙ Володимир** – доктор с.-г. наук, професор; **КУЧЕРЕНКО Тамара** – доктор екон. наук, професор; **ЛЮБИЧ Віталій** – доктор с.-г. наук, професор; **МУДРАК Руслан** – доктор екон. наук, професор; **НЕСТЕРЧУК Юлія** – доктор екон. наук, професор; **НОВАК Інна** – доктор екон. наук, професор; **ОСОКІНА Ніна** – доктор с.-г. наук, професор; **ПОЛТОРЕЦЬКИЙ Сергій** – доктор с.-г. наук, професор; **ПОЛЩУК Валентин** – доктор с.-г. наук, професор; **ТОКАР Анастасія** – доктор с.-г. наук, професор; **УЛЯНИЧ Олена** – доктор с.-г. наук, професор; **УЛАНЧУК Володимир** – доктор екон. наук, професор; **ШКОЛЬНИЙ Олександр** – доктор екон. наук, професор; **ШЛАПАК Володимир** – доктор с.-г. наук, професор; **ЯЦЕНКО Анатолій** – доктор с.-г. наук, професор; **КОСТЕЦЬКА Катерина** – кандидат с.-г. наук, доцент (відповідальний секретар).

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих учених і науково-педагогічних працівників, **23 травня 2024 р.** / Редкол.: Непочатенко О. О. (відп. ред.) та ін. Умань: ВПЦ «Візаві», 2024. 218 с.

У збірнику тез наведено результати наукових досліджень вітчизняних науковців. У наукових матеріалах висвітлено питання, що стосуються актуальних проблем сучасної аграрної науки й освіти. Розраховано на студентів, аспірантів, докторантів, викладачів, наукових співробітників і фахівців, які займаються сучасними питаннями аграрного виробництва, науки й освіти.

Відповідальність за достовірність цифрового матеріалу, фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назв підприємств, організацій, установ та іншої інформації несуть автори статей. Висловлені у цих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

© Уманський національний
університет садівництва, 2024

ЗМІСТ

АГРОНОМІЯ

<i>Володимир ВОЛОШИН, Наталія КОПИТЕЦЬ</i>	ВПЛИВ МІКРОДОБРІВ, СТИМУЛЯТОРІВ ТА РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ НА ПОЛЬОВУ СХОЖІСТЬ НАСІННЯ ОЗИМИХ ЖИТА ТА ТРИТИКАЛЕ.....	10
<i>Володимир ГЛЕВАСЬКИЙ</i>	ВПЛИВ ДОЗ ДОБРІВ, ГУСТОТИ НАСАДЖЕННЯ РОСЛИН І СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ.....	12
<i>Світлана ГОРНОВСЬКА, Тарас ПАНЧЕКО, Лариса ФІЛІПОВА</i>	ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ ОСНОВНИХ ШКІДНИКІВ РІПАКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	14
<i>Микола ГРАБОВСЬКИЙ, Леонід КОЗАК, Олександр ГОРОДЕЦЬКИЙ, Леся КАЧАН</i>	ВПЛИВ СИСТЕМИ УДОБРЕННЯ НА ЕЛЕМЕНТИ СТРУКТУРИ ВРОЖАЮ КУКУРУДЗИ.....	18
<i>Олександр ЖУЙКОВ, Терентій ЖУЙКОВ</i>	ГІРЧИЦЯ САРЕПТСЬКА ЗА «ОРГАНІЧНИМ СЦЕНАРІЄМ».....	22
<i>Тетяна КУПРІЯНОВА, Наталія МАКАРЧУК</i>	ВПЛИВ РІЗНИХ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ НА УКОРІНЕННЯ ЖИВЦІВ КАРТОПЛІ ВІД РОСЛИН <i>IN VITRO</i>	25
<i>Inna LIUBCHENKO, Andrii LYUBCHENKO, Denys KRASNOLOBOV, Ihor MAKAREVYCH</i>	INDUCTION AND CULTIVATION OF CALLUS TISSUE OF CAMELINA SATIVA.....	29

<i>Vitalii LIUBYCH</i>	THE EFFECTIVENESS OF SPRING BARLEY FERTILIZATION.....	32
<i>Софія ЛЯЩЕНКО, Ярослав ДЕМКОВИЧ, Ярослав МАРЦЕНЮК, Іванна ТКАЧЕНКО</i>	РІСТ І РОЗВИТОК РОСЛИН КАРТОПЛІ ЗА ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕПАРАТИВ СИСТЕМИ «КВАНТУМ» НА СУПЩАНИХ ҐРУНТАХ ПОЛІССЯ УКРАЇНИ.....	35
<i>Софія ЛЯЩЕНКО, Сергій КУПРІЯНОВ, Андрій РОЖНЯТОВСЬКИЙ, Віктор ЯМКОВИЙ</i>	ОЦІНКА СЕЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ НА СТІЙКІСТЬ ДО МЕХАНІЧНИХ ПОШКОДЖЕНЬ БУЛЬБ ЗА СТВОРЕННЯ НОВИХ СОРТІВ КАРТОПЛІ.....	40
<i>Тарас ПАНЧЕНКО, Микола НОВОХАЦЬКИЙ, Леонід КОЗАК</i>	ВПЛИВ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ТА УДОБРЕННЯ НА ЕЛЕМЕНТИ СТРУКТУРИ І УРОЖАЙНІСТЬ КУКУРУДЗИ.....	45
<i>Артур ПУШНИЙ, Світлана ЧЕРНИХ, Світлана ЛЕМІШКО</i>	ЕЛЕМЕНТИ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДЖИВЛЕННЯ РІПАКУ В ЗОНІ СТЕПУ УКРАЇНИ.....	48
<i>Владислав СТОРОЖУК</i>	ФІЗІОЛОГІЧНІ ЗМІНИ В ЗЕРНІ ЯЧМЕНЮ ПИВОВАРНОГО ПІД ЧАС ЗБЕРІГАННЯ.....	50
<i>Людмила ТИМКО, Лідія ГАЙДУК</i>	ПРОЦЕС РОЗМНОЖЕННЯ ДОБАЗОВОГО МАТЕРІАЛУ КАРТОПЛІ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ІМУНОМОДЕЛЮЮЧИХ ТА РІСТРЕГУЛЮЮЧИХ РЕЧОВИН.....	53
<i>Сергій УРЕТІЙ, В'ячеслав РАК</i>	ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ЯРИХ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР.....	58
<i>Олександр ХМАРУК</i>	ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЕРНА СОРТІВ ТРИТИКАЛЕ ЗАЛЕЖНО ВІД НОРМИ ВИСІВУ.....	60

ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО

<i>Василь ЛИМАНЮК</i>	ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ІНВЕСТИЦІЯМИ В АГРАРНИЙ СЕКТОР ТА ДОХОДАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	64
<i>Ігор МІГУР</i>	ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	67
<i>Olha PONOMARENKO</i>	MODERNIZING INSURANCE SYSTEM IN THE DIGITAL AGE.....	70
<i>Юлія УЛЯНИЧ, Мирослав ДЯЧЕНКО</i>	ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	75
<i>Віталій ЦИБАНЬ</i>	ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ.	77

МЕНЕДЖМЕНТ

<i>Тетяна ЖОЛОНКО,</i>	ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	80
<i>Євгеній КОЛІСНИК, Катерина ПОЛЯК, Надія МАШТА</i>	ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ В СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ.....	84
<i>Юрій ОНИСЬКЕВИЧ, Надія МАШТА</i>	ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ.....	89

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

<i>Тетяна Денисенко</i>	ВПЛИВ ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	94
-------------------------	---	----

<i>Крістіна КОВАЛЬ</i>	ІМРАСТ-ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ОРІЄНТИР ДЛЯ БІЗНЕС-СТРУКТУР ЩОДО ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ КРАЇНИ.....	98
<i>Надія МАТІЙЧУК, Микола МИКУЛЕЦЬ, Ірина ЮРИЧИНА</i>	МІСЦЕ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ЕКОНОМІЦІ РЕГІОНІВ.....	102
<i>Микола МИКУЛЕЦЬ, Ірина ЮРИЧИНА</i>	ДИСПРОПОРЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗМЕНШЕННЯ В УКРАЇНІ.....	105
<i>Ірина МУСТЕЦА, Назар МУСТЕЦА</i>	ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	109

ЛІСОВЕ І САДОВО-ПАРКОВЕ ГОСПОДАРСТВО

<i>Світлана КОВТУН- ВОДЯНИЦЬКА, Джамал РАХМЕТОВ, Світлана РАХМЕТОВА</i>	МАРКЕРИ КОРИСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ <i>NIGELLA L.</i>	113
<i>Анастасія КОДЖЕБАШ</i>	КОНЦЕПЦІЯ ДИЗАЙНУ КСЕРИСКЕЙПІНГ: ЗНАЧЕННЯ, ПРИНЦИПИ ТА ПІДБІР РОСЛИН.....	118
<i>Ірина КОЗАЧЕНКО</i>	ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА МІГРАЦІЮ ПТАХІВ ТА ІНШИХ ТВАРИН	122
<i>Тетяна МАМЧУР</i>	БОТАНІЧНІ ІЛЮСТРАЦІЇ ДЕНДРОФЛОРИ У ФОНДАХ ГЕРБАРІЮ (УМ).....	124
<i>Марина ЯКУБА</i>	АНТИТРЕНДИ У СУЧАСНОМУ ОЗЕЛЕНЕННІ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ УКРАЇНИ.....	129

10. Liao H., Fu X., Zhao H. et al. The morphology, molecular development and ecological function of pseudonectaries on *Nigella damascena* (Ranunculaceae) petals. *Nat Commun.* 2020. 11, p.1777. <https://doi.org/10.1038/s41467-020-15658-2>

11. Вчені виявили активність чорного кмину проти COVID. <https://agronews.ua/news/vcheni-vyyavyly-aktyvnist-chornogo-kmynu-proty-covid/>

КОНЦЕПЦІЯ ДИЗАЙНУ КСЕРИСКЕЙПІНГ: ЗНАЧЕННЯ, ПРИНЦИПИ ТА ПІДБІР РОСЛИН

Анастасія КОДЖЕБАШ, доктор філософії

Уманський національний університет садівництва, м. Умань

В умовах глобального потепління, зі збільшенням температури та зменшенням кількості опадів загострюється проблема водопостачання. Відкриті зелені зони найбільше страждають від цього. Також в умовах сьогодення в Україні проблеми з водопостачанням на деяких територіях виникають через ведення бойових дій, коли повністю чи частково відсутнє централізоване водопостачання.

Низка авторів, серед яких [3] вказують на необхідність якнайшвидшої відмови від звичних стилів у ландшафтному дизайні та плануванні, у їх оновленні. Для цього рекомендується впровадження ксерискейпінгу, який спрямований на те, щоб використовувати воду максимально ефективно для створення зон стійких до зміни клімату. У такому випадку в зелених насадженнях впроваджують використання ксерофітних видів рослин з низькою потребою у воді, суворе уникнення видів трав'яних рослин, що потребують більшої кількості споживання води, звуження площі газону, використання

альтернативних ґрунтопокривних рослин і перехід до сукулентних видів. Концепція ксерискейпінг була вперше представлена в 1978 р. Управлінням водних ресурсів міста Колорадо, Денвер, США, з підходом до використання природних видів у природній рослинності та використання мінімальної кількості води. Беллапаконда Г. К. та Копполу А. [4] зазначають, що у зв'язку з сильною посухою в Денвері діяла заборона на зрошення газонів та дворів.

Ксерискейпінг застосовує не лише використання посухостійких рослин, але й водночутливий ландшафтний підхід, зменшуючи випаровування з ґрунту та транспірацію з рослин [7].

Гері Л. та інші у своїй праці [6] вказують на те, що ксерискейпінг може зменшити споживання води на 50 % без шкоди для якості та краси садово-паркового об'єкту. Це також екологічно безпечний ландшафт, який вимагає менше добрив і хімікатів та є не надто складним у догляді.

Називають сім принципів ксерискейпінгу:

- планування та дизайн;
- аналіз ґрунту;
- використання мульчі;
- практичний газон;
- відповідний вибір рослин;
- ефективне зрошення;
- відповідний догляд [8, 9].

Для озеленення методом ксерискейпінгу не обов'язково використовувати лише сукулентні рослини. Доцільно використовувати й інші види, що не потребують великої кількості води для поливу. На основі літературних даних [1–3, 5] складена таблиці з рослинами, що рекомендуються для використання в озелененні методом ксерискейпінг.

Таблиця

Підбір рослин для озеленення з урахуванням методу ксерискейпінг

Родина	Українська назва	Латинська назва
Голонасінні дерева		
<i>Cupressaceae</i>	Туя західна	<i>Thuja occidentalis</i> L.
<i>Ginkgoaceae</i>	Гінго дволопатеве	<i>Ginkgo biloba</i> L.
<i>Pinaceae</i>	Модрина європейська	<i>Larix decidua</i> L. (Mill.)
	Сосна гірська	<i>Pinus mugo</i> Turra
	Сосна чорна	<i>Pinus nigra</i> subsp. <i>nigra</i>
	Ялина блакитна	<i>Picea glauca</i> (Moench) Voss
<i>Taxaceae</i>	Тис ягідний	<i>Taxus baccata</i> L.
Покритонасінні дерева		
<i>Elaeagnaceae</i>	Маслинка вузьколиста	<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.
<i>Fabaceae</i>	Гледичія колюча	<i>Gleditsia triacanthos</i> L.
	Робінія псевдоакація	<i>Robinia pseudoacacia</i>
	Церцис канадський	<i>Cercis canadensis</i> L.
<i>Rosaceae</i>	Глід одноматочковий	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.
<i>Rutaceae</i>	Еводія Даніеля	<i>Tetradium daniellii</i> (Benn.) T.G.Hartley
<i>Sapindaceae</i>	Гіркокаштан звичайний	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.
	Гіркокаштан червоний	<i>Aesculus pavia</i> L.
	Клен	<i>Acer</i> sp.
<i>Tamaricaceae</i>	Тамарикс витончений	<i>Tamarix gracilis</i> Willd.
Голонасінні кущі		
<i>Cupressaceae</i>	Ялівець звичайний	<i>Juniperus communis</i> L.
	Ялівець китайський	<i>Juniperus chinensis</i> L.
	Ялівець козацький	<i>Juniperus sabina</i> L.
Покритонасінні кущі		
<i>Anacardiaceae</i>	Скумпія звичайна	<i>Cotinus coggygria</i> Scop.
<i>Berberidaceae</i>	Барбарис звичайний	<i>Berberis vulgaris</i> L.
	Барбарис тунберга	<i>Berberis thunbergii</i> DC.
	Магонія падуболиста	<i>Berberis aquifolium</i> Pursh
<i>Buxaceae</i>	Самшит вічнозелений	<i>Buxus sempervirens</i> L.
<i>Rosaceae</i>	Піраканта шарлохова	<i>Pyracantha coccinea</i> M.Roem.
	Шипшина зморшкувати	<i>Rosa rugosa</i> Thunb.
Ліани		
<i>Araliaceae</i>	Плющ звичайний	<i>Hedera helix</i> L.
<i>Dioscoreaceae</i>	Діоскорія ніппонська	<i>Dioscorea nipponica</i> Makino
Напівкущі		
<i>Lamiaceae</i>	Лаванда вузьколиста	<i>Lavandula angustifolia</i> Mill.

Продовження табл.

<i>Трав'яні рослини</i>		
<i>Asteraceae</i>	Деревій	<i>Achillea</i> sp.
<i>Asteraceae</i>	Ехінацея пурпурова	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench
<i>Asteraceae</i>	Сантоліна срібляста	<i>Santolina chamaecyparissus</i> L.

Латинські назви та приналежність до родин уточнено відповідно до міжнародної платформи WFO Plant List Snapshots of the taxonomy [10].

Отже, ксерискейпінг є перспективним методом озеленення, для втілення якого можна використовувати значний асортимент декоративних рослин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Крицька Т. Адаптаційна здатність декоративних трав'янистих рослин флори Далекого Сходу в умовах Ботанічного саду Одеського національного університету ім. І. І. Мечнікова *Вісник Львівського університету. Серія біологічна Випуск 56*. Львів, 2011. С. 49–54.
2. Нужина Н. В., Іванова І. Ю., Грицак Л. Р., Дробик, Н. М. Посухостійкі види дерев та кущів – важлива ланка для зменшення негативних ефектів «міських островів тепла» *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія*. Т. 82, № 3. 2022. С. 37–43.
3. Altay B., Uslu O. A. A pioneering approach in urban landscape design against global climate/environmental problems in the cities of the future; *xeriscape 1 st International Conference on Sustainable Ecological Agriculture (1 st ICSEA) March 8-10, 2022, Konya, Türkiye*, P. 171–177.
4. Bellapakonda, G. K., & Koppolu, A. Xeriscaping (Low Water Use Landscaping). *Agriallis-science for agriculture and allied sector, a monthly enewsletter*, 3(7). 2021. P. 37–42.
5. Bruns Pflanzen Каталог садовых растений 2015/2016 Osnabrück: Verlagshaus Fromm GmbH & Co. KG 1159 p.

6. Gary L. Wade, James T. Midcap, Kim D. Coder, Gil W. Landry, Anthony W. Tyson and Neal, Jr. Weatherly (2010) Xeriscape: a guide to developing a water-wise landscape *Bulletin*, 1073, University of Georgia <https://hdl.handle.net/10724/12344>
7. Metin, M. Z., & Koçan, N.. Ankara Etimesgut Yıldırım Beyazıt Parkı Örneğinde Kurakçıl Peyzaj Tasarım Uygulaması. Mehmet Akif Ersoy University, Journal of Science Institute, 11(Ek (Suppl.) 1). 2020, 313–323.
8. Prajapati R., Pandya I., Maitreya B. A review on xeriscaping *International Association of Biologicals and Computational Digest*, 2(1). 2023. 271–274. URL: <https://doi.org/10.56588/iabcd.v2i1.163>
9. Rafi Z. N., Ali F. K. Tehranifar Public preferences toward water-wise landscape design in a summer season *Urban Forestry & Urban Greening Vol. 48*. 2020, 126563 URL: <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2019.126563>
10. WFO Plant List Snapshots of the taxonomy URL: <https://wfoplantlist.org> (Дата звернення: 22.02.2024).

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА МІГРАЦІЮ ПТАХІВ ТА ІНШИХ ТВАРИН

Ірина КОЗАЧЕНКО, кандидат сільськогосподарських наук

Уманський національний університет садівництва, м. Умань

Військові конфлікти та воєнні дії відомі своєю вразливістю природних екосистем та біорізноманіття. Понад усе, вони мають негативний вплив на міграцію птахів та інших тварин, яка є однією з ключових стратегій виживання та розмноження багатьох видів. Цей вплив може бути як безпосереднім, через